

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः,
हरिः ॐ

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यः

Contents

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ॐ

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं

TS 4.1.1.1

युञ्जानः । प्रथमम् । मनः । तत्त्वाय । सविता । धियः ॥ अग्निम् । ज्योतिः । निचाय्येति
नि - चाय्य । पृथिव्याः । अधि । एति । अभ्रत् ॥ युत्त्वाय । मनसा । देवान् ।
सुवः । यतः । धिया । दिवम् ॥ बृहत् । ज्योतिः । कुरिष्यतः । सविता । प्रेति ।
सुवाति । तान् ॥ युक्तेन । मनसा । वयम् । देवस्य । सवितुः । सवे ॥ सुवर्गेयायेति
सुवः - गेयाय । शक्त्यै ॥ युञ्जते । मनः । उत । युञ्जते । धियः । विप्राः । विप्रस्य ।
बृहत् । विपश्चितः ॥ वीति । होत्राः । दुधे । वयुनाविदिति वयुन - वित् । एकः । इत् । 1

TS 4.1.1.2

मही । देवस्य । सवितुः । परिष्टुतिरिति परि-स्तुतिः ॥ युजे । वाम् । ब्रह्म । पूर्वम् ।
नमोभिरिति नमः - भिः । वीति । श्लोकाः । यन्ति । पथ्या । इव । सूरः ॥ शृण्वन्ति
। विश्वे । अमृतस्य । पुत्राः । एति । ये । धामानि । दिव्यानि । तस्थुः ॥ यस्य ।
प्रयाणमिति प्र - यानम् । अन्विति । अन्ये । इत् । ययुः । देवाः । देवस्य । महिमानम्
। अर्चतः ॥ यः । पार्थिवानि । विमम इति वि - ममे । सः । एतशः । रजांसि । देवः

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 2

। सविता । महित्वनेति महि-त्वना ॥ देव । सवितुः । प्रेति । सुव । यज्ञम् । प्रेति । सुव । 2

TS 4.1.1.3

यज्ञपतिमिति यज्ञ - पतिम् । भगाय । दिव्यः । गन्धर्वः ॥ केतुपूरिति केत - पूः । केतम् । नः । पुनातु । वाचः । पतिः । वाचम् । अद्य । स्वदाति । नः ॥ इमम् । नः । देव । सवितुः । यज्ञम् । प्रेति । सुव । देवायुवमिति देव - युवम् । सखिविदमिति सखि - विदम् । सत्रजितमिति सत्र - जितम् । धनजितमिति धन - जितम् । सुवर्जितमिति सुवः-जितम् ॥ ऋचा । स्तोमम् । समिति । अर्धय । गायत्रेण । रथन्तरमिति रथं - तरम् ॥ बृहत् । गायत्रवर्तनीति गायत्र - वर्तनि ॥ देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसव इति प्र - सवे । अश्विनोः । बाहुभ्यामिति बाहु - भ्याम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । गायत्रेण । छन्दसा । एति । दुदे । अङ्गिरस्वत् । अभिः । असि । नारिः । 3

TS 4.1.1.4

असि । पृथिव्याः । सधस्थादिति सध - स्थात् । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । एति । भरु । त्रैष्टुभेन । त्वा । छन्दसा । एति । दुदे । अङ्गिरस्वत् । बभिः । असि । नारिः । असि । त्वया । वयम् । सधस्थ इति सध - स्थे । एति । अग्निम् । शक्रे । खनितुम् । पुरीष्यम् । जागतेन । त्वा । छन्दसा । एति । दुदे । अङ्गिरस्वत् । हस्ते । आधायेत्या । धाय । सविता । बिभ्रत् । अभिम् । हिरण्ययीम् ॥ तया । ज्योतिः । अजस्रम् । इत् । अग्निम् । खात्वी । नः । एति । भरु । आनुष्टुभेनेत्यानु - स्तुभेन । त्वा । छन्दसा () । एति । दुदे । अङ्गिरस्वत् ॥ 4

(इद् - यज्ञं प्रसुव - नारि - रानुष्टुभेन त्वा छन्दसा - त्रीणि च) (A1)

TS 4.1.2.1

इमाम् । अ॒गृ॒भ्ण॒न् । र॒श॒नाम् । ऋ॒तस्य॑ । पू॒र्वे । आ॒यु॒षि । वि॒दथे॑षु । क॒व्या ॥ तया॑ ।
 दे॒वाः । सु॒तम् । ए॒ति । ब॒भू॒वुः । ऋ॒तस्य॑ । सा॒मन् । सु॒रम् । आ॒र॒प॒न्ती॒त्या॑ - र॒प॒न्ती ॥
 प्र॒तूर्त॑मिति॒ प्र - तूर्त॑म् । वा॒जि॒न् । ए॒ति । द्र॒व । वरि॑ष्ठाम् । अ॒न्वि॒ति । सं॒व॒त॒मिति॑ सं - व॒त॑म्
 ॥ दि॒वि । ते । जन्म॑ । प॒र॒मम् । अ॒न्त॒रि॒क्षे । नाभिः॑ । पृ॒थि॒व्याम् । अधी॑ति । योनिः॑ ॥
 यु॒ञ्जा॒था॑म् । रा॒स॒भम् । यु॒वम् । अ॒स्मि॒न् । या॒मे । वृ॒ष॒ण्व॒सू इति॑ वृष॒ण् - व॒सू ॥ अ॒ग्निम् ।
 भ॒र॒न्त॑म् । अ॒स्म॒यु॒मि॒त्य॑स्म - यु॒म् ॥ यो॒गे॒यो॒ग॒ इति॑ यो॒गे - यो॒गे । त॒व॒स्तर॑मिति॒ त॒वः - त॒र॒म् ।
 वा॒जे॒वा॒ज॒ इति॑ वा॒जे - वा॒जे । ह॒वा॒म॒हे ॥ स॒खा॒यः । इन्द्र॑म् । ऊ॒त॒ये ॥ प्र॒तूर्व॑न्निति॒ प्र - तूर्व॑न् । 5

TS 4.1.2.2

ए॒ति । इ॒हि । अ॒व॒क्राम॑न्नित्य॒व - क्राम॑न् । अ॒श॒स्तीः । रु॒द्रस्य॑ । गा॒ण॑प॒त्या॒दिति॑ गा॒ण -
 प॒त्यात् । म॒यो॒भूरि॑ति॒ म॒यः - भूः । ए॒ति । इ॒हि ॥ उ॒रु । अ॒न्त॒रि॒क्षम् । अ॒न्वि॒ति । इ॒हि ।
 स्व॒स्ति॒ग॒व्यू॒ति॒रिति॑ स्व॒स्ति - ग॒व्यू॒तिः । अ॒भ॒या॒नि । कृ॒ण्व॒न् ॥ पू॒ष्णा । स॒यु॒जे॒ति॒ स - यु॒जा॑ ।
 स॒ह ॥ पृ॒थि॒व्याः । स॒ध॒स्था॒दिति॑ स॒ध - स्था॒त् । अ॒ग्निम् । पु॒रि॒ष्य॑म् । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । अ॒च्छ॑ ।
 इ॒हि । अ॒ग्निम् । पु॒रि॒ष्य॑म् । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । अ॒च्छ॑ । इ॒मः । अ॒ग्निम् । पु॒रि॒ष्य॑म् । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत्
 । भ॒रि॒ष्या॑म् । अ॒ग्निम् । पु॒रि॒ष्य॑म् । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । भ॒रा॑म् ॥ अ॒न्वि॒ति । अ॒ग्निः । उ॒ष॒सा॑म्
 । अ॒ग्र॑म् । अ॒ख्य॑त् । अ॒न्वि॒ति । अ॒हा॒नि । प्र॒थ॒मः । जा॒त॒वे॒दा॒ इति॑ जा॒त - वे॒दाः ॥ अ॒न्वि॒ति
 । सू॒र्य॑स्य । 6

TS 4.1.2.3

पु॒रु॒त्रे॒ति॑ पु॒रु - त्रा । च । र॒श्मी॒न् । अ॒न्वि॒ति । द्या॒वा॑पृ॒थि॒वी इति॑ द्या॒वा - पृ॒थि॒वी । ए॒ति ।
 त॒ता॒न् ॥ आ॒ग॒त्ये॒त्या॑ - ग॒त्य॑ । वा॒जी । अ॒द्ध॒नः । सर्वाः॑ । मृ॒धः । वी॒ति । धृ॒नु॒ते ॥ अ॒ग्निम्
 । स॒ध॒स्थ॒ इति॑ स॒ध - स्थे । म॒ह॒ति । चक्षु॑षा । नी॒ति । चि॒की॒ष॒ते ॥ आ॒क्र॒म्ये॒त्या॑ - क्र॒म्य॑ ।
 वा॒जि॒न् । पृ॒थि॒वीम् । अ॒ग्निम् । इ॒च्छ॑ । रु॒चा । त्वम् ॥ भू॒म्याः॑ । वृ॒त्वा॒य॑ । नः॑ । ब्रू॒हि ।
 य॒तः । ख॒ना॑म् । तम् । व॒यम् ॥ द्यौः । ते । पृ॒ष्ठम् । पृ॒थि॒वी । स॒ध॒स्थ॒मिति॑ स॒ध - स्थ॑म्

। आ॒त्मा । अ॒न्तरि॑क्षम् । सु॒मु॒द्रः । ते । योनिः ॥ वि॒ख्यायेति॑ वि - ख्याय॑ । चक्षु॑षा । त्वम् । अ॒भीति॑ । तिष्ठ । 7

TS 4.1.2.4

पृ॒त॒न्य॒तः ॥ उ॒दि॒ति॑ । क्रा॒म॒ । म॒ह॒ते । सौ॒भ॒गाय॑ । अ॒स्मात् । आ॒स्थाना॑दि॒त्यां - स्था॒नात् । द्र॒वि॒णो॒दा इति॑ द्रविणः - दाः । वा॒जि॒न् ॥ व॒यम् । स्या॒म॒ । सु॒म॒ता॒वि॒ति॑ सु - म॒तौ । पृ॒थि॒व्याः । अ॒ग्निम् । ख॒नि॒ष्यन्तः॑ । उ॒प॒स्थ॒ इत्यु॑प - स्थे । अ॒स्याः ॥ उ॒दि॒ति॑ । अ॒क्र॒मीत् । द्र॒वि॒णो॒दा इति॑ द्रविणः - दाः । वा॒जी । अ॒वा॑ । अ॒कः । सः । लो॒कम् । सु॒कृ॒त॒मि॒ति॑ सु॒कृ॒त॒म् । पृ॒थि॒व्याः ॥ ततः॑ । ख॒ने॒म् । सु॒प्र॒ती॒क॒मि॒ति॑ सु॒प्र॒ती॒क॒म् । अ॒ग्निम् । सु॒वः । रु॒हा॒णाः । अधी॑ति । ना॒कै । उ॒त्त॒म॒ इत्यु॑त् - त॒मे ॥ अ॒पः । दे॒वीः । उ॒पे॒ति॑ । सृ॒ज॒ । म॒धु॒म॒ती॒रि॒ति॑ म॒धु॒ - म॒तीः । अ॒य॒क्ष्मा॑य॒ । प्र॒जा॒भ्य॒ इति॑ प्र॒जा॒भ्यः ॥ ता॒सा॑म् । स्था॒नात् । उ॒दि॒ति॑ । जि॒ह॒ता॒म् । ओष॑धयः । सु॒पि॒प्प॒ला इति॑ सु - पि॒प्प॒लाः ॥ जिघ॑र्मि । 8

TS 4.1.2.5

अ॒ग्निम् । मन॑सा । घृ॒तेन॑ । प्र॒ति॒क्ष्यन्त॑मि॒ति॑ प्रति - क्ष्यन्त॑म् । भु॒व॒नानि॑ । वि॒श्वा॑ ॥ पृ॒थु॒म् । ति॒र॒श्वा । व॒य॑सा । बृ॒हन्त॑म् । व्य॒चि॒ष्ठम् । अ॒न्नम् । र॒भ॒सम् । वि॒दा॒नम् ॥ ए॒ति॑ । त्वा॒ । जि॒घ॒र्मि॑ । वच॑सा । घृ॒तेन॑ । अ॒र॒क्ष॒सा॑ । मन॑सा । तत् । जु॒ष॒स्व ॥ म॒र्य॑श्री॒रि॒ति॑ म॒र्य॑श्रीः । स्पृ॒ह॒य॒द्व॑र्ण॒ इति॑ स्पृ॒ह॒य॒त् - वर्णः॑ । अ॒ग्निः । न । अ॒भि॒मृ॒श॒ इत्य॑भि - मृ॒शै । त॒नु॒वा॑ । ज॒र॒ह॒षा॑णः ॥ प॒री॒ति॑ । वा॒ज॑प॒ति॒रि॒ति॑ वा॒ज॑ - प॒तिः । क॒विः । अ॒ग्निः । ह॒व्यानि॑ । अ॒क्र॒मीत् ॥ दध॑त् । रत्नानि॑ । दा॒शु॒षे ॥ प॒री॒ति॑ । त्वा॒ । अ॒ग्ने॒ । पु॒र॑म् । व॒यम् । वि॒प्र॑म् । स॒ह॒स्य॒ । धी॒म॒हि ॥ धृ॒ष॒द्व॑र्ण॒मि॒ति॑ धृ॒ष॒त् - वर्ण॑म् । दि॒वेदि॑व॒ इति॑ दि॒वे - दि॒वे । भे॒त्ता॑र॒म् () । भ॒ङ्गु॒राव॑त् इति॑ भ॒ङ्गु॒र - व॒त् ॥ त्वम् । अ॒ग्ने॒ । द्यु॒भि॒रि॒ति॑ द्यु - भिः । त्वम् । आ॒शु॒शु॒क्ष॒णिः । त्वम् । अ॒द्भ्य॒ इत्य॑त् - भ्यः । त्वम् । अ॒श्म॑नः । प॒रि॑ ॥ त्वम् । व॒ने॒भ्यः । त्वम् । ओष॑धी॒भ्य॒ इत्योष॑धि - भ्यः । त्वम् । नृ॒णाम् । नृ॒प॒त् इति॑ नृ॒प॒ते । जा॒य॑से । शु॒चिः ॥ 9

(प्रतूर्वन्थ - सूर्यस्य - तिष्ठ - जिघर्मि - भेत्तारं - विश्श्रुतिश्च) (A2)

TS 4.1.3.1

देवस्य॑ । त्वा॒ । स॒वितुः॑ । प्र॒स॒व इति॑ प्र - स॒वे । अ॒श्विनोः॑ । बा॒हुभ्या॑मिति॑ बा॒हु - भ्या॑म् ।
पू॒ष्णः । ह॒स्ताभ्या॑म् । पृ॒थि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॑ स॒ध - स्थे॑ । अ॒ग्निम् । पु॒री॒ष्यम् । अ॒ङ्गिर॑स्वत्
। ख॒नामि॑ ॥ ज्योति॑ष्मन्तम् । त्वा॒ । अ॒ग्ने । सु॒प्रती॑कमिति॑ सु - प्रती॑कम् । अज॑स्रेण । भा॒नुना॑
। दी॒द्यान॑म् ॥ शि॒वम् । प्र॒जाभ्य॑ इति॑ प्र - जा॒भ्यः । अहि॑स॒न्तम् । पृ॒थि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॑
स॒ध - स्थे॑ । अ॒ग्निम् । पु॒री॒ष्यम् । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । ख॒नामि॑ ॥ अ॒पाम् । पृ॒ष्ठम् । अ॒सि । स॒प्रथा॑
इति॑ स - प्रथाः॑ । उ॒रु । अ॒ग्निम् । भ॒रि॒ष्यत् । प॑रावपिष्ठमित्यप॑रा - व॒पिष्ठ॑म् ॥ व॒र्ध॒मान॑म् ।
म॒हः । एति॑ । च॒ । पु॒ष्कर॑म् । दि॒वः । मा॒त्रया॑ । व॒रि॒णा । प्र॒थ॒स्व ॥ श॒र्म । च॒ । स्थः॑ । 10

TS 4.1.3.2

व॒र्म । च॒ । स्थः॑ । अ॒च्छि॑द्रे इति॑ । ब॒हु॒ले इति॑ । उ॒भे इति॑ ॥ व्य॒च॑स्वती इति॑ । स॒मिति॑ ।
व॒सा॒थाम् । भ॒र्तम् । अ॒ग्निम् । पु॒री॒ष्यम् ॥ स॒मिति॑ । व॒सा॒थाम् । सु॒व॒र्विदे॑ति॑ सु॒वः - वि॒दा ।
स॒मीची॑ इति॑ । उ॒र॑सा । त्म॒ना ॥ अ॒ग्निम् । अ॒न्तः । भ॒रि॒ष्यन्ती॑ इति॑ । ज्योति॑ष्मन्तम् । अज॑स्रम्
। इत् ॥ पु॒री॒ष्यः । अ॒सि । वि॒श्वभ॑रा इति॑ वि॒श्व - भ॒राः ॥ अथ॑र्वा । त्वा॒ । प्र॒थ॒मः । नि॒रिति॑
। अ॒म॒न्थ॑त् । अ॒ग्ने ॥ त्वा॒म् । अ॒ग्ने । पु॒ष्करा॑त् । अधी॑ति । अथ॑र्वा । नि॒रिति॑ । अ॒म॒न्थ॑त्
॥ मू॒र्ध॒नः । वि॒श्वस्य॑ । वा॒घतः॑ ॥ तम् । उ॒ । त्वा॒ । द॒द्व्य॒ङ् । ऋ॒षिः । पु॒त्रः । ई॒धे । 11

TS 4.1.3.3

अथ॑र्वणः ॥ वृ॒त्रह॑णमिति॑ वृ॒त्र - ह॒नम् । पु॒र॒न्दुर॑मिति॑ पु॒रं - दुर॑म् ॥ तम् । उ॒ । त्वा॒ । पा॒थ्यः
। वृ॒षा । स॒मिति॑ । ई॒धे । दु॒स्यु॒हन्त॑मिति॑ दु॒स्यु॒हन्त॑मम् ॥ ध॒न॒ञ्ज॒यमिति॑ ध॒नं - ज॒यम् ।
रणे॑रण इति॑ रणे॑-रणे॑ ॥ सी॒दं । हो॒तः । स्वे । उ॒ । लो॒के । चि॒कि॒त्वान् । सा॒दय॑ । य॒ज्ञम् ।

सुकृतस्येति सु-कृतस्य॑ । योनौ॑ ॥ देवावीरिति॑ देव-अवीः॑ । देवान् । हविषा॑ । यजासि॑ । अग्ने॑
। बृहत् । यजमाने॑ । वयः॑ । धाः॑ ॥ नीति॑ । होता॑ । होतृषद॑ इति होतृ-सद॑ने । विदानः॑ ।
त्वेषः॑ । दीदिवान् । असद॑त् । सुदक्ष॑ इति सु - दक्षः॑ ॥ अद॑ब्धव्रत प्रमतिरित्यद॑ब्धव्रत-प्रमतिः॑
। वसिष्ठः॑ । सहस्र॑भ्रं इति सहस्रं-भ्रः॑ । शुचि॑जिह्व इति शुचि॑ - जिह्वः॑ । अग्निः॑ ॥ समिति॑ ।
सीद॑स्व । महान् । असि॑ । शोच॑स्व । 12

TS 4.1.3.4

देववीत॑म् इति देव - वीत॑मः ॥ वीति॑ । धूमम् । अग्ने॑ । अरु॑षम् । मिये॑द्ध्य । सृज॑ ।
प्रश॑स्तेति प्र - शस्त॑ । दुर॑शतम् ॥ जनि॑ष्व । हि । जेन्यः॑ । अग्ने॑ । अह्ना॑म् । हितः॑ ।
हिते॑षु । अरु॑षः । वने॑षु ॥ दमे॑दम् इति दमे॑ - दमे॑ । सप्त॑ । रत्ना॑ । दधानः॑ । अग्निः॑ ।
होता॑ । नीति॑ । ससा॑दु । यजी॑यान् ॥ 13

(स्थ - ईधे - शोच॑स्व - सप्तविं॑शतिश्च) - (A3)

TS 4.1.4.1

समिति॑ । ते । वा॒युः । मा॒तरि॒श्वा । दुधा॒तु । उ॒त्ता॒नाया॑ इत्यु॑त् - ता॒नायै॑ । हृद॑यम् । यत् ।
विलि॑ष्टमिति वि - लि॑ष्टम् ॥ देवा॑नाम् । यः । चर॑ति । प्रा॒णथे॑नेति प्र - अ॒नथे॑न । तस्मै॑ । च॒
। दे॒वि । वष॑ट् । अस्तु॑ । तुभ्य॑म् ॥ सुजा॑त इति सु-जा॑तः । ज्योति॑षा । सह॑ । शर्म॑ ।
वरू॑थम् । एति॑ । अस॑दुः । सुवः॑ ॥ वासः॑ । अग्ने॑ । विश्व॑रूपमिति विश्व - रू॒पम् । समिति॑
। व्य॒यस्व॑ । विभा॑वसो इति विभा-व॑सो ॥ उदि॑ति । उ॒ । तिष्ठ॑ । स्व॒द्धरे॑ति सु - अ॒द्धर॑ ।
अव॑ । नः॑ । दे॒व्या । कृ॒पा ॥ दृ॒शे । च॒ । भा॒सा । बृ॒हता॑ । सुशु॑क्निरिति सु - शु॒क्निः॑ ।
एति॑ । अग्ने॑ । या॒हि । सु॒शस्ति॑भिरिति सु॒शस्ति॑ - भिः॑ ॥ 14

TS 4.1.4.2

ऊर्ध्वः । उ । स्वि॑ति । नः । ऊ॒तये॑ । तिष्ठ॑ । दे॒वः । न । स॒वि॒ता ॥ ऊ॒र्ध्वः । वा॒ज॑स्य
 । स॒नि॒ता । यत् । अ॒ञ्जि॒भिरि॒त्य॒ञ्जि - भिः । वा॒घ॒द्भिरि॒ति वा॒घत् - भिः । वि॒ह्व॑या॒मह॑ इति॑ वि
 - ह्व॑या॒महे ॥ सः । जा॒तः । गर्भः॑ । अ॒सि । रोद॑स्योः । अ॒ग्रे । चा॒रुः । वि॒भृ॑त् इति॑ वि -
 भृ॑त् । ओष॑धीषु ॥ चि॒त्रः । शि॒शुः । प॒रीति॑ । तमा॑सी । अ॒क्तः । प्रेति॑ । मा॒तृभ्य॑ इति॑
 मा॒तृ - भ्यः । अधी॑ति । क॒नि॒क्रद॑त् । गाः ॥ स्थि॒रः । भ॒व । वी॒ङ्ग॑ इति॑ वी॒ङ्ग - अ॒ङ्गः ।
 आ॒शुः । भ॒व । वा॒जी । अ॒र्वन् ॥ पृथुः॑ । भ॒व । सु॒षट् इति॑ सु - स॒दः । त्वम् । अ॒ग्नेः ।
 पु॒री॒षवा॑ह॒न् इति॑ पु॒री॒ष - वा॑ह॒नः ॥ शि॒वः । भ॒व । 15

TS 4.1.4.3

प्र॒जाभ्य॑ इति॑ प्र - जा॒भ्यः । मा॒नु॒षी॒भ्यः । त्वम् । अ॒ङ्गि॒रः ॥ मा । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ द्या॒वा
 - पृ॑थि॒वी । अ॒भीति॑ । शू॒शु॒चः । मा । अ॒न्तरि॑क्षम् । मा । व॒न॒स्पती॑न् ॥ प्रेति॑ । ए॒तु
 । वा॒जी । क॒नि॒क्रद॑त् । ना॒न॑दत् । रा॒स॒भः । प॒त्वा ॥ भ॒रन् ॥ अ॒ग्निम् । पु॒री॒ष्यम् । मा
 । पा॒दि । आ॒युषः॑ । पु॒रा ॥ रा॒स॒भः । वा॒म् । क॒नि॒क्रद॑त् । सु॒यु॒क्त इति॑ सु - यु॒क्तः ।
 वृ॒षणा॑ । रथे॑ ॥ सः । वा॒म् । अ॒ग्निम् । पु॒री॒ष्यम् । आ॒शुः । दू॒तः । व॒हात् । इ॒तः ॥
 वृ॒षा । अ॒ग्निम् । वृ॒षण॑म् । भ॒रन् ॥ अ॒पाम् । गर्भ॑म् । स॒मु॒द्रि॒यम् ॥ अ॒ग्रे । ए॒ति । या॒हि । 16

TS 4.1.4.4

वी॒तये॑ । ऋ॒तम् । स॒त्यम् ॥ ओष॑धयः । प्र॒तीति॑ । गृ॒ही॒त् । अ॒ग्निम् । ए॒तम् । शि॒वम् ।
 आ॒य॒न्त॒मित्या॑ - य॒न्त॒म् । अ॒भीति॑ । अ॒त्र । यु॒ष्मान् ॥ व्य॒स्य॒न्निति॑ वि - अ॒स्य॒न् । वि॒श्वाः ।
 अ॒म॒न्तीः । अ॒रा॒तीः । नि॒षी॒द॒न्नि ति॑ नि - सी॒द॒न् । नः । अ॒पेति॑ । दु॒र्म॒ति॒मिति॑ दुः- म॒तिम् ।
 ह॒न्त् ॥ ओष॑धयः । प्र॒तीति॑ । मो॒द॒द्भम् । ए॒नम् । पु॒ष्पा॒वती॑रिति॑ पु॒ष्प - व॒तीः । सु॒पि॒प्प॒ला
 इति॑ सु - पि॒प्प॒लाः ॥ अ॒यम् । वः । गर्भः॑ । ऋ॒त्वि॒यः । प्र॒त्नम् । स॒ध॒स्थ॒मिति॑ स॒ध॒स्थ॒म्
 । ए॒ति । अ॒स॒दुत् ॥ 17

(सुशस्तिभिः - शिवो भव - याहि - षट्त्रिंशच्च) (A4)

TS 4.1.5.1

वीतिं । पाजसा । पृथुना । शोशुचानः । बाधस्व । द्विषः । रक्षसः । अमीवाः ॥ सुशर्मण
इति सु - शर्मणः । बृहतः । शर्मणि । स्याम् । अग्नेः । अहम् । सुहवस्येति सु-हवस्य
। प्रणीताविति प्र-नीतौ ॥ आपः । हि । स्थ । मयोभुव इति मयः-भुवः । ताः । नः
। ऊर्जे । दुधातुन ॥ महे । रणाय । चक्षसे ॥ यः । वः । शिवतम् इति शिव-तम्
। रसः । तस्य । भाजयतु । इह । नः ॥ उशतीः । इव । मातरः ॥ तस्मै । अरम्
। गुमाम् । वः । यस्य । क्षयाय । जिन्वथ ॥ आपः । जनयथ । च । नः ॥ मित्रः । 18

TS 4.1.5.2

सःसृज्येति सं - सृज्यं । पृथिवीम् । भूमिम् । च । ज्योतिषा । सह ॥ सुजातमिति सु - जातम्
। जातवेदसमिति जात-वेदसम् । अग्निम् । वैश्वानरम् । विभूमिति वि - भुम् ॥ अयक्ष्मायं ।
त्वा । समितिं । सृजामि । प्रजाभ्य इति प्र-जाभ्यः ॥ विश्वे । त्वा । देवाः । वैश्वानराः ।
समितिं । सृजन्तु । आनुष्टुभेनेत्यानु-स्तुभेन । छन्दसा । अङ्गिरस्वत् ॥ रुद्राः । सुभृत्येति सं
- भृत्यं । पृथिवीम् । बृहत् । ज्योतिः । समितिं । ईधिरे ॥ तेषाम् । भानुः । अजस्रः । इत्
। शुक्रः । देवेषु । रोचते ॥ सःसृष्टामिति सं - सृष्टाम् । वसुभिरिति वसु - भिः । रुद्रैः ।
धीरैः । कर्मण्याम् । मृदम् ॥ हस्ताभ्याम् । मृद्वीम् । कृत्वा । सिनीवाली । करोतु । 19

TS 4.1.5.3

ताम् ॥ सिनीवाली । सुकपर्देति सु - कपर्दा । सुकुरीरेति सु - कुरीरा । स्वौपशेति सु -
औपशा ॥ सा । तुभ्यम् । अदिते । महे । एति । उखाम् । दुधातु । हस्तयोः ॥ उखाम्
। करोतु । शक्त्या । बाहुभ्यामिति बाहु - भ्याम् । अदितिः । धिया ॥ माता । पुत्रम् ।
यथा । उपस्थ इत्युप - स्थे । सा । अग्निम् । विभर्तु । गर्भे । आ ॥ मुखस्य । शिरः ।

अ॒सि । य॒ज्ञस्य॑ । प॒दे इति॑ । स्थः ॥ वस॑वः । त्वा । कृ॒ण्वन्तु॑ । गा॒य॒त्रेण॑ । छन्द॑सा ।
अ॒ङ्गिर॑स्वत् । पृ॒थि॒वी । अ॒सि । रु॒द्राः । त्वा । कृ॒ण्वन्तु॑ । त्रैष्टु॑भेन । छन्द॑सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत्
। अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒सि । 20

TS 4.1.5.4

आ॒दि॒त्याः । त्वा । कृ॒ण्वन्तु॑ । जा॒ग॒तेन॑ । छन्द॑सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । द्यौः । अ॒सि ।
वि॒श्वे । त्वा । दे॒वाः । वै॒श्वान॑राः । कृ॒ण्वन्तु॑ । आ॒नु॒ष्टु॒भेने॒त्यानु॑ - स्तु॒भेन॑ । छन्द॑सा ।
अ॒ङ्गिर॑स्वत् । दि॒शः । अ॒सि । धृ॒वा । अ॒सि । धा॒रय॑ । म॒यि । प्र॒जामि॑तिं प्र॒जाम् । रा॒यः
। पो॒षे॑म् । गो॒प॒त्यम् । सु॒वी॒र्यमि॑तिं सु - वी॒र्यम् । स॒जा॒तानि॑तिं स - जा॒तान् । यज॑मानाय
। अ॒दि॒त्यै । रा॒स्त्रा । अ॒सि । अ॒दि॒तिः । ते । बि॒ले॑म् । गृ॒ह्णा॒तु । पा॒ङ्केन॑ । छन्द॑सा ।
अ॒ङ्गिर॑स्वत् ॥ कृ॒त्वाय॑ । सा । म॒हीम् । उ॒खाम् । मृ॒न्मयी॑मि॒तिं मृ॒त्-मयी॑म् । यो॒नि॑म् ।
अ॒ग्नये॑ ॥ ताम् । पु॒त्रेभ्यः॑ । सम् । प्रे॒तिं () । अ॒यच्छ॑त् । अ॒दि॒तिः । श्र॒पयान्॑ । इति॑ ॥ 21

(मित्रः - करो - त्वन्तरिक्षमसि - प्र - चत्वारि च) (A5)

TS 4.1.6.1

वस॑वः । त्वा । धू॒प॒यन्तु॑ । गा॒य॒त्रेण॑ । छन्द॑सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । रु॒द्राः । त्वा । धू॒प॒यन्तु॑
। त्रैष्टु॑भेन । छन्द॑सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । आ॒दि॒त्याः । त्वा । धू॒प॒यन्तु॑ । जा॒ग॒तेन॑ । छन्द॑सा
। अ॒ङ्गिर॑स्वत् । वि॒श्वे । त्वा । दे॒वाः । वै॒श्वान॑राः । धू॒प॒यन्तु॑ । आ॒नु॒ष्टु॒भेने॒त्यानु॑ - स्तु॒भेन॑
। छन्द॑सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । इन्द्रः॑ । त्वा । धू॒प॒य॒तु । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । विष्णुः॑ । त्वा ।
धू॒प॒य॒तु । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । वरु॑णः । त्वा । धू॒प॒य॒तु । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । अ॒दि॒तिः । त्वा । दे॒वी ।
वि॒श्वदे॒व्याव॑तीति॑ वि॒श्वदे॒व्य - व॒ती । पृ॒थि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॑ स॒ध - स्थे । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । ख॒न॒तु
। अ॒व॒ट् । दे॒वाना॑म् । त्वा । प॒त्नीः । 22

TS 4.1.6.2

देवीः । विश्वदे॒व्यावती॑रिति॒ विश्वदे॒व्य - वतीः॑ । पृथि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॒ स॒ध - स्थे॑ । अ॒ङ्गिर॑स्वत् ।
 । द॒धतु॑ । उ॒खे । धि॒षणाः॑ । त्वा॒ । देवीः । विश्वदे॒व्यावती॑रिति॒ विश्वदे॒व्य - वतीः॑ । पृथि॒व्याः ।
 । स॒धस्थ॑ इति॒ स॒ध - स्थे॑ । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । अ॒भीति॑ । इ॒न्ध॒ताम् । उ॒खे । ग्राः । त्वा॒ । देवीः ।
 । विश्वदे॒व्यावती॑रिति॒ विश्वदे॒व्य - वतीः॑ । पृथि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॒ स॒ध - स्थे॑ । अ॒ङ्गिर॑स्वत् ।
 श्र॒पय॑न्तु । उ॒खे । व॒रू॒त्रयः॑ । ज॒नयः॑ । त्वा॒ । देवीः । विश्वदे॒व्यावती॑रिति॒ विश्वदे॒व्य - वतीः॑ ।
 । पृथि॒व्याः । स॒धस्थ॑ इति॒ स॒ध - स्थे॑ । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । प॒च॒न्तु । उ॒खे ॥ मि॒त्रं । ए॒ताम् ।
 उ॒खाम् । प॒च । ए॒षा । मा । भे॒दि ॥ ए॒ताम् । ते । प॒रीति॑ । द॒दामि॑ । अ॒भित्त्यै॑ ॥ अ॒भीति॑
 । इ॒माम् । 23

TS 4.1.6.3

म॒हिना॑ । दि॒वम् । मि॒त्रः । ब॒भूव॑ । स॒प्रथा॑ इति॒ स - प्र॒थाः ॥ उ॒त । श्र॒वसा॑ । पृथि॒वीम्
 ॥ मि॒त्रस्य॑ । च॒र॒षणी॑धृत॒ इति॑ च॒र॒षणि॑ - धृ॒तः । श्र॒वः । दे॒वस्य॑ । सा॒न॒सिम् ॥ द्यु॒म्रम् ।
 चि॒त्रश्र॑वस्त॒ममि॑ति॒ चि॒त्रश्र॑वः - त॒मम् ॥ दे॒वः । त्वा॒ । स॒वि॒ता । उ॒दि॒ति । व॒प॒तु । सु॒पा॒णि॒रिति॑
 सु - पा॒णिः । स्व॒ङ्गुरि॑रिति॒ सु - अ॒ङ्गुरिः॑ ॥ सु॒बा॒हुरि॑ति॒ सु - बा॒हुः । उ॒त । श॒क्त्या॑ ॥
 अ॒प॒द्य॒माना॑ । पृथि॒वि । आ॒शाः । दि॒शः । ए॒ति । पृ॒ण ॥ उ॒दि॒ति । ति॒ष्ठ । बृ॒हती॑ । भ॒व ।
 ऊ॒र्ध्वा । ति॒ष्ठ । ध्रु॒वा । त्व॒म् ॥ व॒स॒वः । त्वा॒ । ए॒ति । छृ॒न्द॒न्तु । गा॒य॒त्रेण॑ । छ॒न्द॒सा
 । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । रु॒द्राः । त्वा॒ । ए॒ति । छृ॒न्द॒न्तु () । त्रै॒ष्टु॒भेन॑ । छ॒न्द॒सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् ।
 आ॒दि॒त्याः । त्वा॒ । ए॒ति । छृ॒न्द॒न्तु । जा॒ग॒तेन॑ । छ॒न्द॒सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् । वि॒श्वे॑ । त्वा॒ ।
 दे॒वाः । वै॒श्वान॑राः । ए॒ति । छृ॒न्द॒न्तु । आ॒नु॒ष्टु॒भेने॒त्यानु॑ - स्तु॒भेन॑ । छ॒न्द॒सा । अ॒ङ्गिर॑स्वत् ॥ 24

(प॒त्नी - रि॒माः - रु॒द्रास्त्वाऽऽ छृ॒न्द॒न्तु - का॒न्न वि॒श्व॒तिश्च॑) (A6)

TS 4.1.7.1

समाः । त्वा । अग्ने । ऋतवः । वर्द्धयन्तु । सँवँथ्सुरा इति सं-वँथ्सुराः । ऋषयः । यानि
 । सत्या ॥ समिति । दिव्येन । दीदिहि । रोचनेन । विश्वाः । एति । भाहि । प्रदिश इति
 प्र - दिशः । पृथिव्याः ॥ समिति । च । इद्वयस्व । अग्ने । प्रेति । च । बोधय । एनम्
 । उदिति । च । तिष्ठ । मृते । सौभगाय ॥ मा । च । रिषत् । उपसत्तेत्युप - सत्ता ।
 ते । अग्ने । ब्रह्माणः । ते । यशसः । सन्तु । मा । अन्ये ॥ त्वाम् । अग्ने । वृणते ।
 ब्राह्मणाः । इमे । शिवः । अग्ने । 25

TS 4.1.7.2

सँवरण इति सं - वरणे । भव । नः ॥ सपत्नहेति सपत्न-हा । नः । अभिमातिजिदित्यभिमाति
 - जित् । च । स्वे । गये । जागृहि । अप्रयुच्छन्नित्यप्र - युच्छन् ॥ इह । एव । अग्ने
 । अधीति । धारय । रयिम् । मा । त्वा । नीति । ऋन् । पूर्वचित् इति पूर्व - चितः ।
 निका॒रिण॒ इति॑ नि - का॒रिणः॑ ॥ क्षत्रम् । अग्ने । सुयममिति सु - यमम् । अस्तु । तुभ्यम् ।
 उपसत्तेत्युप-सत्ता । वर्द्धताम् । ते । अनिष्टृतः ॥ क्षत्रेण । अग्ने । स्वायुरिति सु - आयुः ।
 समिति । रभस्व । मित्रेण । अग्ने । मित्रधेय इति मित्र - धेयै । यत्स्व ॥ सजातानामिति
 स - जातानाम् । मद्ध्यमस्था इति मद्ध्यम-स्थाः । एधि । राज्ञाम् । अग्ने । विहव्य इति वि -
 हव्यः । दीदिहि । इह ॥ अतीति । 26

TS 4.1.7.3

निहः । अतीति । सिधः । अतीति । अचित्तिम् । अतीति । अरातिम् । अग्ने ॥ विश्वा ।
 हि । अग्ने । दुरितेति दुः - इता । सहस्व । अथ । अस्मभ्यमित्यस्म - भ्यम् । सहवीरामिति
 सह - वीराम् । रयिम् । दाः ॥ अनाधृष्य इत्यना - धृष्यः । जातवेदा इति जात - वेदाः ।
 अनिष्टृतः । विराडिति वि - राट् । अग्ने । क्षत्रभृदिति क्षत्र - भृत् । दीदिहि । इह ॥ विश्वाः
 । आशाः । प्रमुञ्चन्निति प्र - मुञ्चन् । मानुषीः । भियः । शिवाभिः । अद्य । परीति । पाहि
 । नः । वृधे ॥ बृहस्पते । सवितः । बोधय । एनम् । सशितमिति सं - शितम् । चित् ।

सुतंरामिति सं - तुराम् । समितिं । शिशुधि ॥ वृद्धयं । एनम् । महते । सौभगाय । 27

TS 4.1.7.4

विश्वे । एनम् । अन्वितिं । मृदन्तु । देवाः ॥ अमुत्रभूयादित्यमुत्र - भूयात् । अधं । यत् । यमस्यं । बृहस्पते । अभिशस्तेरित्यभि - शस्तेः । अमुञ्चः ॥ प्रतीतिं । औहताम् । अश्विनां । मृत्युम् । अस्मात् । देवानाम् । अग्रे । भिषजां । शचीभिरिति शचि - भिः ॥ उदितिं । वयम् । तमंसः । परीतिं । पश्यन्तः । ज्योतिः । उत्तरमित्युत् - तुरम् ॥ देवम् । देवत्रेति देव - त्रा । सूर्यम् । अगन्म । ज्योतिः । उत्तममित्युत् - तमम् ॥ 28

(इमे शिवो अग्रे - ऽति - सौभगाय - चतुस्त्रिंशच्च) (A7)

TS 4.1.8.1

ऊर्ध्वाः । अस्य । समिध इति सं-इधः । भवन्ति । ऊर्ध्वा । शुक्रा । शोचीर्षि । अग्रेः ॥ द्युमत्तमेति द्युमत् - तमा । सुप्रतीकस्येति सु - प्रतीकस्य । सूनोः ॥ तनूनपादिति तनूनपात् । असुरः । विश्ववेदा इति विश्व-वेदाः । देवः । देवेषु । देवः ॥ पृथः । एति । अनक्ति । मद्धां । घृतेनं ॥ मद्धां । यज्ञम् । नक्षसे । प्रीणानः । नराशंसः । अग्रे ॥ सुकृदिति सु - कृत् । देवः । सविता । विश्ववार इति विश्व - वारः ॥ अच्छं । अयम् । एति । शवसा । घृतेनं । ईडानः । वह्निः । नमसा ॥ अग्निम् । सुचः । अद्धरेषु । प्रयथ्विति प्रयत् - सु ॥ सः । यक्षत् । अस्य । महिमानम् । अग्रेः । सः । 29

TS 4.1.8.2

ईम् । मन्द्रासुं । प्रयसः ॥ वसुः । चेतिष्ठः । वसुधातम् इति वसु - धातमः । च ॥ द्वारः । देवीः । अन्वितिं । अस्य । विश्वे । व्रता । ददन्ते । अग्रेः ॥ उरुव्यचंस इत्युरु - व्यचंसः । धाम्नां । पत्यमानाः ॥ ते इति । अस्य । योषणे इति । दिव्ये इति । न । योनौ ।

उ॒षासा॑न॒क्तौ ॥ इ॒मम् । य॒ज्ञम् । अ॒व॒ता॒म् । अ॒द्भ॒रम् । नः ॥ दै॒व्यौ । हो॒ता॒रौ । ऊ॒र्ध्वम्
। अ॒द्भ॒रम् । नः । अ॒ग्नेः । जि॒ह्वा॒म् । अ॒भी॒ति॑ । गृ॒णी॒तम् ॥ कृ॒णु॒तम् । नः । स्वि॑ष्टि॒मिति॑
सु॒-इ॒ष्टिम् ॥ ति॒स्रः । दे॒वीः । ब॒रू॒हिः । ए॒ति॑ । इ॒दम् । स॒द॒न्तु॑ । इ॒डा॑ । सर॑स्वती । 30

TS 4.1.8.3

भा॒र॑ती ॥ म॒ही । गृ॒णा॒ना ॥ तत् । नः । त॒ुरी॒प॑म् । अ॒द्भु॑तम् । पु॒रु॒क्षु । त्व॒ष्टौ । सु॒वी॒र॑मिति॑
सु - वी॒र॑म् ॥ रा॒यः । पो॒ष॑म् । वी॒ति॑ । स्य॒तु॑ । ना॒भि॑म् । अ॒स्मे इति॑ ॥ वन॑स्पते ।
अवे॒ति॑ । सृ॒ज॒ । ररा॑णः । त्मना॑ । दे॒वेषु॑ ॥ अ॒ग्निः । ह॒व्यम् । श॒मि॒ता । सू॒द॒या॒ति॑ ॥
अ॒ग्ने॑ । स्वा॒हा॑ । कृ॒णु॒हि॒ । जा॒त॒वे॒द॒ इति॑ जा॒त - वे॒दः । इन्द्रा॑य । ह॒व्यम् ॥ वि॒श्वे॑ ।
दे॒वाः । ह॒विः । इ॒दम् । जु॒ष॒न्ता॒म् ॥ हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भ॑ इति॑ हि॒र॒ण्य॒-ग॒र्भः । स॒मि॒ति॑ । अ॒व॒र्त॑त ।
अ॒ग्ने॑ । भू॒त॒स्य॑ । जा॒तः । प॒तिः । ए॒कः । आ॒सी॒त् ॥ सः । दा॒धा॒र॒ । पृ॒थि॒वी॒म् । द्या॒म् । 31

TS 4.1.8.4

उ॒त । इ॒माम् । क॒स्मै॑ । दे॒वाय॑ । ह॒वि॒षा॑ । वि॒धेम॑ ॥ यः । प्रा॒ण॒त इति॑ प्र - अ॒न॒तः ।
नि॒मि॒ष॒त इति॑ नि - मि॒ष॒तः । म॒हि॒त्वे॒ति॑ म॒हि - त्वा । ए॒कः । इ॒त् । रा॒जा॑ । जग॑तः । ब॒भू॒व॑
॥ यः । ई॒शौ । अ॒स्य॑ । द्वि॒प॒द॒ इति॑ द्वि - प॒दः । च॒तु॑ष्प॒द॒ इति॑ च॒तुः - प॒दः । क॒स्मै॑ ।
दे॒वाय॑ । ह॒वि॒षा॑ । वि॒धेम॑ ॥ यः । आ॒त्म॒दा इत्या॑त्म॒-दाः । ब॒ल॒दा इति॑ ब॒ल॒-दाः । य॒स्य॑
। वि॒श्वे॑ । उ॒पा॒स॑न्त॒ इत्यु॑प - आ॒स॑न्ते । प्र॒शि॒ष॒मि॒ति॑ प्र - शि॒ष॑म् । य॒स्य॑ । दे॒वाः ॥ य॒स्य॑ ।
छा॒या । अ॒मृ॒त॑म् । य॒स्य॑ । मृ॒त्युः । क॒स्मै॑ । दे॒वाय॑ । ह॒वि॒षा॑ । वि॒धेम॑ ॥ य॒स्य॑ । इ॒मे
। हि॒म॒व॑न्त॒ इति॑ हि॒म - व॑न्तः । म॒हि॒त्वे॒ति॑ म॒हि - त्वा । य॒स्य॑ । स॒मु॒द्र॒म् । र॒स॒या॑ । स॒ह । 32

TS 4.1.8.5

आ॒हुः ॥ य॒स्य॑ । इ॒माः । प्र॒दि॒श॒ इति॑ प्र॒-दि॒शः । य॒स्य॑ । बा॒हू इति॑ । क॒स्मै॑ । दे॒वाय॑ ।
ह॒वि॒षा॑ । वि॒धेम॑ ॥ यम् । ऋ॒न्द॑सी॒ इति॑ । अ॒व॑सा । त॒स्त॒भा॒ने इति॑ । अ॒भ्यै॑क्षे॒ता॒मि॒त्य॑भि -

ऐक्षेतां । मनसा । रेजमाने इति ॥ यत्र । अधीति । सूरः । उदितावित्युत् - इतौ । व्येतीति
वि - एति । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ येन । द्यौः । उग्रा । पृथिवी । च । दृढे
इति । येन । सुवः । स्तभितम् । येन । नाकः ॥ यः । अन्तरिक्षे । रजसः । विमान इति
वि-मानः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ आपः । ह । यत् । महतीः । विश्वम् । 33

TS 4.1.8.6

आयन्न । दक्षम् । दधानाः । जनयन्तीः । अग्निम् ॥ ततः । देवानाम् । निरिति । अवर्तत
। असुः । एकः । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ यः । चित् । आपः । महिना
। पर्यपश्यदिति परि-अपश्यत् । दक्षम् । दधानाः । जनयन्तीः । अग्निम् ॥ यः । देवेषु ।
अधीति । देवः । एकः । आसीत् । कस्मै । देवाय । हविषा । विधेम ॥ 34

(अग्नेः स - सरस्वती - द्या - सह - विश्वं - चतुस्त्रिंशच्च) (A8)

TS 4.1.9.1

आकूतिमित्या - कूतिम् । अग्निम् । प्रयुजमिति प्र - युजम् । स्वाहा । मनः । मेधाम् । अग्निम्
। प्रयुजमिति प्र-युजम् । स्वाहा । चित्तम् । विज्ञातमिति वि - ज्ञातम् । अग्निम् । प्रयुजमिति
प्र - युजम् । स्वाहा । वाचः । विधृतिमिति वि-धृतिम् । अग्निम् । प्रयुजमिति प्र - युजम् ।
स्वाहा । प्रजापतय इति प्रजा - पतये । मनवे । स्वाहा । अग्नये । वैश्वानराय । स्वाहा ।
विश्वे । देवस्य । नेतुः । मर्तः । वृणीत । सख्यम् । विश्वे । रायः । इषुद्वयसि । द्युम्नम्
। वृणीत । पुष्यसे । स्वाहा । मा । स्विति । भित्थाः । मा । स्विति । रिषः । दृष्टस्व
। वीडयस्व । सु ॥ अबं । धृष्णु । वीरयस्व । 35

TS 4.1.9.2

अग्निः । च । इदम् । करिष्यथः ॥ दृष्टस्व । देवि । पृथिवि । स्वस्तये । आसुरी ।

मा॒या । स्व॒धयेति॑ स्व - धया॑ । कृ॒ता । अ॒सि ॥ जुष्ट॑म् । दे॒वाना॑म् । इ॒दम् । अ॒स्तु ।
ह॒व्यम् । अरि॑ष्टा । त्वम् । उ॒दिति॑ । इ॒हि । य॒ज्ञे । अ॒स्मिन् ॥ मि॒त्रं । ए॒ताम् । उ॒खाम्
। त॒प॒ । ए॒षा । मा । भे॒दि ॥ ए॒ताम् । ते । प॒रीति॑ । द॒दामि॑ । अ॒भित्त्यै ॥ द्र॒वन् इति॑
द्रु - अ॒न्नः । सर्पि॑रा॒सुति॑रिति॑ सर्पिः - आ॒सुतिः । प्र॒त्नः । हो॒ता । व॒रेण्यः ॥ स॒हसः ।
पु॒त्रः । अ॒द्भुतः ॥ प॒रस्याः । अधी॑ति । सँव॒त॒ इति॑ सं - व॒तः । अ॒व॒रान् । अ॒भि । ए॒ति । 36

TS 4.1.9.3

त॒र ॥ य॒त्र । अ॒हम् । अ॒स्मि । तान् । अ॒व ॥ प॒रम॑स्याः । प॒रा॒व॒त॒ इति॑ प॒रा - व॒तः ।
रोहि॑द॒श्च इति॑ रोहि॒त् - अ॒श्वः । इ॒ह । ए॒ति । ग॒हि ॥ पु॒री॒ष्यः । पु॒रु॒प्रिय॑ इति॑ पु॒रु - प्रि॒यः । अ॒ग्ने
। त्वम् । त॒र । मृ॒धः ॥ सी॒दं । त्वम् । मा॒तुः । अ॒स्याः । उ॒प॒स्थ इत्यु॑प - स्थे । वि॒श्वानि॑
। अ॒ग्ने । व॒युना॑नि । वि॒द्वान् ॥ मा । ए॒नाम् । अ॒र्चिषा॑ । मा । त॒प॒सा । अ॒भीति॑ । शू॒शुचः
। अ॒न्तः । अ॒स्याम् । शु॒क्रज्यो॑तिरिति॑ शु॒क्र - ज्यो॑तिः । वी॒ति । भा॒हि ॥ अ॒न्तः । अ॒ग्ने ।
रु॒चा । त्वम् । उ॒खायै॑ । स॒द॒ने । स्वे ॥ त॒स्याः । त्वम् । ह॒र॒सा । त॒प॒न् () । जा॒त॒वे॒दु इति॑
जा॒त॒वे॒दुः । शि॒वः । भ॒व ॥ शि॒वः । भू॒त्वा । म॒ह्यम् । अ॒ग्ने । अ॒थो इति॑ । सी॒दु । शि॒वः ।
त्वम् ॥ शि॒वाः । कृ॒त्वा । दि॒शः । सर्वाः॑ । स्वा॒म् । यो॒निम् । इ॒ह । ए॒ति । अ॒स॒दुः ॥ 37

(वी॒र॒य॒स्वा - SS - त॒प॒न् - वि॒श्र॒तिश्च॑) (A9)

TS 4.1.10.1

यत् । अ॒ग्ने । या॒नि । का॒नि । च॒ । ए॒ति । ते । दा॒रू॒णि । दु॒ध्म॒सि ॥ तत् । अ॒स्तु
। तु॒भ्यम् । इ॒त् । घृ॒तम् । तत् । जु॒ष॒स्व । य॒वि॒ष्ठ्य ॥ यत् । अ॒त्ति । उ॒प॒जि॒ह्विके॑त्यु॒प -
जि॒ह्विका॑ । यत् । व॒म्रः । अ॒तिस॑र्प॒तीत्य॑ति॒-स॑र्पति ॥ स॒र्वम् । तत् । अ॒स्तु । ते । घृ॒तम्
। तत् । जु॒ष॒स्व । य॒वि॒ष्ठ्य ॥ रा॒त्रि॒श॒रा॒त्रि॒मिति॑ रा॒त्रिम् - रा॒त्रिम् । अ॒प्र॒याव॑मित्य॒प्र॒-या॒वम् ।
भ॒र॒न्तः । अ॒श्वा॒य । इ॒व । ति॒ष्ठ॒ते । घा॒सम् । अ॒स्मै ॥ रा॒यः । पो॒षेण॑ । स॒मिति॑ । इ॒षा ।

मदन्तः । अग्ने । मा । ते । प्रतिवेशा इति प्रति - वेशाः । रिषाम् ॥ नाभा ॥ 38

TS 4.1.10.2

पृथिव्याः । समिधानमिति सं-इधानम् । अग्निम् । रायः । पोषाय । बृहते । हवामहे ॥
 इरुमन्दमितीरं - मदम् । बृहदुक्थमिति बृहत् - उक्थम् । यजत्रम् । जेतारम् । अग्निम् । पृतनासु
 । सासहिम् ॥ याः । सेनाः । अभीत्वरीरित्यभि - इत्वरीः । आव्याधिनीरित्या - व्याधिनीः
 । उगणाः । उत ॥ ये । स्तेनाः । ये । च । तस्कराः । तान् । ते । अग्ने । अपीति
 । दुधामि । आस्यै ॥ दश्रूभ्याम् । मलिसूत्रं । जम्भ्यैः । तस्करान् । उत ॥ हनूभ्यामिति
 हनु - भ्याम् । स्तेनान् । भगव इति भग - वः । तान् । त्वम् । खाद । सुखादितानिति सु
 - खादितान् ॥ ये । जनेषु । मलिसूत्रवः । स्तेनासः । तस्कराः । वने ॥ ये । 39

TS 4.1.10.3

कक्षेषु । अघायव इत्यघ - यवः । तान् । ते । दुधामि । जम्भयोः ॥ यः । अस्मभ्यमित्यस्म-
 भ्यम् । अरातीयात् । यः । च । नः । द्वेषते । जनः ॥ निन्दात् । यः । अस्मान् । दिप्सात्
 । च । सर्वम् । तम् । मस्मसा । कुरु ॥ सशितमिति सं - शितम् । मे । ब्रह्म । सशितमिति
 सं - शितम् । वीर्यम् । बलम् ॥ सशितमिति सं - शितम् । क्षत्रम् । जिष्णु । यस्य । अहम्
 । अस्मि । पुरोहित इति पुरः - हितः ॥ उदिति । एषाम् । बाहू इति । अतिरम् । उदिति
 । वचः । उदिति । उ । बलम् ॥ क्षिणोमि । ब्रह्मणा । अमित्रान् । उदिति । नयामि । 40

TS 4.1.10.4

स्वान् । अहम् ॥ दृशानः । रुक्मः । उर्व्या । वीति । अद्यौत् । दुर्मरुषमिति दुः - मरुषम्
 । आयुः । श्रिये । रुचानः ॥ अग्निः । अमृतः । अभवत् । वयोभिरिति वयः - भिः ।
 यत् । एनम् । द्यौः । अजनयत् । सुरेता इति सु - रेताः ॥ विश्वा । रूपाणि । प्रतीति ।
 मुञ्चते । कविः । प्रेति । असावीत् । भद्रम् । द्विपद इति द्वि-पदे । चतुष्पद इति चतुः - पदे

॥ वीतिं । नाकम् । अख्यत् । सविता । वरेण्यः । अन्वितिं । प्रयाणमिति प्र - यानम् ।
उषसः । वीतिं । राजति ॥ नक्तोषासां । समनसेति स - मनसा । विरूपे इति वि-रूपे ।
धापयेते इति । शिशुम् । एकम् । समीची इति ॥ द्यावा । क्षाम । रुक्मः । 41

TS 4.1.10.5

अन्तः । वीतिं । भाति । देवाः । अग्निम् । धारयन् । द्रविणोदा इति द्रविणः - दाः ॥
सुपूर्ण इति सु - पूर्णः । असि । गुरुत्मान् । त्रिवृदिति त्रि - वृत् । ते । शिरः । गायत्रम् ।
चक्षुः । स्तोमः । आत्मा । साम । ते । तनूः । वामदेव्यमिति वाम - देव्यम् । बृहद्रथन्तरे
इति बृहत् - रथन्तरे । पक्षौ । यज्ञायज्ञियम् । पुच्छम् । छन्दांसि । अङ्गानि । धिष्ण्याः
। शुफाः । यजूंषि । नाम ॥ सुपूर्ण इति सु - पूर्णः । असि । गुरुत्मान् । दिवम् । गच्छ
। सुवः । पत् ॥ 42

(नाभा - वने ये - नयामि - क्षामा रुक्मौ - ऽष्टात्रिंशच्च) (A10)

TS 4.1.11.1

अग्ने । यम् । यज्ञम् । अद्भुतम् । विश्वतः । परिभूरिति परि - भूः । असि ॥ सः ।
इत् । देवेषु । गच्छति ॥ सोम । याः । ते । मयोभुव इति मयः - भुवः । ऊतयः
। सन्ति । दाशुषे ॥ ताभिः । नः । अविता । भव ॥ अग्निः । मूर्द्धा । भुवः ॥
त्वम् । नः । सोम । या । ते । धामानि ॥ तत् । सवितुः । वरेण्यम् । भर्गः ।
देवस्य । धीमहि ॥ धियः । यः । नः । प्रचोदयादिति प्र-चोदयात् ॥ अचिन्ती । यत् ।
चकृम । दैव्ये । जनैः । दीनैः । दक्षैः । प्रभूतीति प्र - भूती । पुरुषत्वतेति पुरुष - त्वतां ॥ 43

TS 4.1.11.2

देवेषु । च । सवितुः । मानुषेषु । च । त्वम् । नः । अत्र । सुवतात् । अनांगसः ॥

चोदुयित्री । सूनृतांनाम् । चेतन्ती । सुमतीनामिति सु - मतीनाम् ॥ यज्ञम् । दुधे । सरस्वती
॥ पावीरवी । कन्या । चित्रायुरिति चित्र - आयुः । सरस्वती । वीरपत्नीति वीर - पत्नी ।
धियम् । धात् ॥ ग्राभिः । अच्छिद्रम् । शरणम् । सजोषा इति स-जोषाः । दुराधर्षमिति
दुः - आधर्षम् । गृणते । शर्म । यज्ञसत् ॥ पूषा । गाः । अन्विति । एतु । नः । पूषा
। रक्षतु । अर्वतः ॥ पूषा । वाजम् । सनोतु । नः ॥ शुक्रम् । ते । अन्यत् । यज्ञतम्
। ते । अन्यत् । 44

TS 4.1.11.3

विषुरूपे इति विषु - रूपे । अहनी इति । द्यौः । इव । असि ॥ विश्वाः । हि । मायाः । अवसि
। स्वधाव इति स्वधा - वः । भद्रा । ते । पूषन् । इह । रातिः । अस्तु ॥ ते । अवर्धन्त
। स्वतवस इति स्व - तवसः । महित्वनेति महि - त्वना । एति । नाकम् । तस्थुः । उरु ।
चक्रिरे । सदः ॥ विष्णुः । यत् । ह । आवत् । वृषणम् । मदच्युतमिति मद - च्युतम् ।
वयः । न । सीदन् । अधीति । बरुहिषि । प्रिये ॥ प्रेति । चित्रम् । अर्कम् । गृणते । तुराय
। मारुताय । स्वतवस इति स्व - तवसे । भरद्वाजम् ॥ ये । सहांसि । सहसा । सहन्ते । 45

TS 4.1.11.4

रेजते । अग्ने । पृथिवी । मखेभ्यः ॥ विश्वे । देवाः । विश्वे । देवाः ॥ द्यावा । नः ।
पृथिवी इति । इमम् । सिद्धम् । अद्य । दिविस्पृशमिति दिवि - स्पृशम् ॥ यज्ञम् । देवेषु ।
यच्छताम् ॥ प्रेति । पूर्वजे इति पूर्व-जे । पितरा । नव्यसीभिः । गीर्भिः । कृणुद्धम् । सदाने
इति । ऋतस्य ॥ एति । नः । द्यावापृथिवी इति द्यावा-पृथिवी । दैव्येन । जनेन । यातम्
। महि । वाम् । वरूथम् ॥ अग्निम् । स्तोमेन । बोधय । समिधान इति सं - इधानः ।
अमर्त्यम् ॥ हव्या । देवेषु । नः । दुधत् ॥ सः । हव्यवाडिति हव्य - वाट् । अमर्त्यः ।
उशिक् । दूतः । चनोहितः () ॥ अग्निः । धिया । समिति । ऋणवति ॥ शम् । नः ।
भवन्तु । वाजेवाज इति वाजे - वाजे ॥ 46

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 19

(पुरुषत्वता - यजतन्ते अन्यथ - सहन्ते - चनोहितो - ऽष्टौ च) (A11)

praSna korvai with starting padams of 1 to 11 anuvAkams :-

(युञ्जान - इमामगृभ्णन् - देवस्य - सन्ते - वि पाजसा - वसवस्त्वा - समोस्त्वो - र्द्धा - अस्याकूतिं
- यदग्ने यान् - यग्ने यं यज्ञ - मेकादश)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jcAtis :-

(युञ्जानो - वर्म च स्थ - आदित्यस्त्वा - भारती - स्वाः अहः - षट्त्वारिंशत्)

first and last padam of first praSnam of kANDam 4 :-

(युञ्जानो - वाजेवाजे) -----

॥ हरिः ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां चतुर्थ काण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

4.1.1 appendix

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 20

4.1.11.1 - अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ >1, भुवः॑ > 2 ।
अ॒ग्नि॒र्मूर्धा॑ दि॒वः क॒कुत् प॑तिः पृथि॒व्या अ॒यं ।
अ॒पाः रेता॑सि गिन्वति ॥

भुवो॑ य॒ज्ञस्य॑ रज॑सश्च ने॒ता यत्रा॑ नि॒युद्धिः॑ सच॑से शि॒वाभिः॑ ।
दि॒वि मूर्धा॑नं दधि॑षे सुव॒र॒षा जि॒ह्वा म॑ग्रे च॒कृषे॑ हव्य॒वाहं॑ ॥
(appearing in TS 4-4-4-1)

4.1.11.1 त्व॑न्नः सोम॑ >3 , या ते॑ धामा॑नि >4 ।
त्वं नः॑ सोम वि॒श्वतो॑ रक्षा॑ राज॒न्नघा॑यतः । न रि॑ष्येत् त्वाव॑तः सखाः॑ ॥

या ते॑ धामा॑नि दि॒वि या पृ॑थि॒व्यां या पर्व॑तेष्वोष॑धीष्व॒प्सु ।
तेभि॑र्नो वि॒श्वेः सु॑मना॒ अहे॑डन् राज॒न्थ-सोम॑ प्रति॑ ह॒व्या गृ॑भाय ॥
(appearing in TS 2-3-14-1)

4.1.11.4- वि॒श्वे दे॒वा >5 , वि॒श्वे दे॒वाः >6 ।
वि॒श्वे दे॒वा ऋ॑तावृ॒धं ऋ॑तुभि॒र॒ हव॑न्श्रुतः॑ । जु॒षन्तां॑ यु॒ज्यं प॑यः ॥

वि॒श्वे दे॒वाः शृ॑णुतेम॑ हव॑ मे॒ ये अ॒न्तरि॑क्षे य उप॒ द्यवि॑ष्ठ ।
ये अ॑ग्निजि॒ह्वा उ॒त वा॒ यज॑त्रा आ॒सद्या॑स्मिन् ब॒र॒हिषि॑ मादयध्वं ॥
(appearing in TS 2.4.14.5)

4.1.11.4 -श॒न्नो भ॑वन्तु >7 , वाजे॑वाज > 8 ।
मि॒त॒द्रवः॑ सहस्र॒सा मे॒धसा॑ता
सनि॒ष्यवः॑ ।

4.1 चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः- अग्निचित्यङ्ग मन्त्रपाठाभिधानं <https://www.vedavms.in> 21

म॒हो ये रत्न॑ः॒ समि॒थेषु॑ ज॒भिरे॑ श॒न्नो भव॑न्तु वा॒जिनो॑ ह॒वेषु॑ ॥

वाजे॑वाजे ऽव॒त वा॒जिनो॑ नो॒ धने॑षु वि॒प्रा अ॒मृता ऋ॒तज्ञाः॑ ॥

(appearing in TS 1.7.8.2)

=====